

ingediend op **1497** (2022-2023) – Nr. 1
28 november 2022 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Bart Tommelein

over het verslagmoment
van de Europese Raad van 20 en 21 oktober 2022

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maike De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Toelichting door de Matthias De Moor	4
1.1.	Russische inval in Oekraïne	4
1.2.	Sancties.....	4
1.3.	Steun voor Oekraïne.....	5
1.4.	Voedselcrisis	5
1.5.	Energie	5
1.6.	China	6
1.7.	Kritische infrastructuur	6
1.8.	Vooruitblik op de voorbereidingen van het Belgische voorzitterschap van de Europese Raad	7
2.	Vragen van de commissieleden	7
2.1.	Tussenkost van Maarten De Veuster	7
2.2.	Tussenkost van Bart Tommelein	7
2.3.	Tussenkost van Karin Brouwers.....	9
2.4.	Tussenkost van Karl Vanlouwe	10
3.	Antwoorden van Matthias De Moor	10
3.1.	Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU	10
3.2.	Breuklijnen.....	10
3.3.	Langetermijnstrategie ten aanzien van Rusland	10
3.4.	Kritische infrastructuur	11
3.5.	Energie	11
3.6.	Europese Politieke Gemeenschap	11
3.7.	Energiemaatregelen	12
3.8.	Financiële steun aan Oekraïne	12
3.9.	Single Market Emergency Instrument (SMEI)	13
3.10.	China	13
3.11.	Handelsverdragen	13
	Gebruikte afkortingen	14

Op 25 oktober 2022 bracht Matthias De Moor, diplomatiek vertegenwoordiger van Vlaanderen bij de Europese Unie, verslag uit over de Europese Raad van 20 en 21 oktober en ging hij kort in op de Vlaamse voorbereidingen van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de EU in het eerste semester van 2024.

Na afloop van de vergadering heeft hij nog twee antwoorden bezorgd die als voetnoot zijn opgenomen.

1. Toelichting door de Matthias De Moor

Matthias De Moor geeft aan dat de Europese Raad van 20 en 21 oktober als heel constructief werd ervaren, wat niet evident is. Het belang van eendracht was voor iedereen duidelijk, zeker gezien de nieuwe fase in de escalatie van het conflict tussen Rusland en Oekraïne.

1.1. Russische inval in Oekraïne

Oekraïens president Volodymyr Zelensky heeft opnieuw via een videoverbinding de Europese Raad toegesproken met onrustwekkende boodschappen over de aanhoudende Russische aanval op de Oekraïense energie-infrastructuur en de plaatsing van explosieven op een hydropowerdam. Die nieuwe fase in de escalatie heeft niet alleen impact op de energievoorziening maar ook op de migratiegolf. Er zou nog een nieuwe migratiegolf volgen, boven op de huidige acht miljoen vluchtelingen.

Er was dan ook een vraag om extra steun, vooral militaire hulp, en extra sancties tegen Rusland en Wit-Rusland, en tegen Iran, want dat land heeft drones geleverd aan Rusland.

1.2. Sancties

Rusland werd aangeduid als enige verantwoordelijke voor de energiecrisis en economische crisis. De Europese Raad heeft zich bereid verklaard een nieuw pakket sancties aan te nemen als de situatie op het terrein daarom vraagt. Het vorige pakket dateert van 6 oktober en was het antwoord op de Russische annexatie van Donetsk, Loehansk, Cherson en Zaporizja. De huidige escalatie is voldoende reden voor een negende sanctiepakket.

In het vorige sanctiepakket waren er vooral restricties voor staal- en ijzerproducten, wat een belangrijke impact op België, en vooral op Wallonië, heeft gehad. Dat heeft mee geleid tot een Belgische onthouding. In Wallonië was een bepaald staalbedrijf erg afhankelijk van Russische toeleveringen. De toegift van de Europese Commissie was de mogelijkheid van een tweejarige uitfasering van die staalimport. Toch zal het Waalse bedrijf zich moeten losmaken van die Russische import.

Een boodschap die bij de besprekingen vanuit België en Vlaanderen naar voren komt, is het belang van de doeltreffendheid van de sancties. Ze moeten het Russische regime treffen en het regime ertoe bewegen de vijandelijkheden stop te zetten.

Andere lidstaten, waaronder de Baltische staten en Polen, hebben het meer en meer over een loskoppeling van Rusland waarbij de sancties niet alleen sancties zijn voor het Russische regime. Ze willen de Europese economie onafhankelijk maken van Rusland. Het gaat niet alleen over ijzer en staal, het zou ook over diamanten kunnen gaan in de toekomst.

Een weerkerende vraag bij de sancties is de impactanalyse ervan: in welke mate treffen ze het Russische regime en in hoeverre worden de sancties niet omzeild via derde landen? Er wordt ook gepleit voor een harmonisatie in de interpretatie van de sancties door de verschillende lidstaten en ook door de derde landen. Daarom wordt gevraagd om de handelsstromen beter in kaart te brengen om mogelijk verdachte bewegingen te kunnen ontwaren, zoals een sterk verhoogde export vanuit Armenië naar Rusland.

1.3. Steun voor Oekraïne

De steun aan Oekraïne blijft belangrijk. Zowel Oekraïne als de Europese Raad vraagt een meer structurele, voorspelbare financiële ondersteuning eerder dan de huidige ondersteuning ad hoc.

Er wordt onderzocht hoe de Russische tegoeden die momenteel bevroren zijn, gebruikt kunnen worden voor de heropbouw van Oekraïne. Er wordt een juridische oplossing gezocht om dat te kunnen doen.

De militaire steun aan Oekraïne wordt voortgezet. De European Peace Facility, die de wapenleveringen financiert, wordt aangevuld.

1.4. Voedselcrisis

Een andere constante in het conflict is de voedselcrisis. De Europese Raad zegt dat de sancties van de EU niet verantwoordelijk zijn voor de huidige voedselcrisis. De sancties hebben geen impact op de export van landbouwproducten uit Rusland en Oekraïne. Niet iedereen gelooft die boodschap.

Belangrijk in het kader van de voedselcrisis is het Black Sea Grain Initiative dat op 19 november afloopt. Die deal heeft ervoor gezorgd dat de prijzen genormaliseerd zijn, ook al blijven ze hoog. Wat gebeurt er als die deal opgeblazen wordt? Er zijn signalen dat er een nieuwe deal mogelijk is die zelfs uitgebreid zou worden naar meer havens in Oekraïne en naar een grotere export van producten via die weg.

Men stelt wel vast dat bij de huidige deal de files in de havens van Odessa steeds langer worden. De Russen voeren langere controles uit op de schepen. Het narratief van Rusland dat de Europese Unie verantwoordelijk is voor de voedseltekorten en dat de voedselexporten de landen in nood niet bereiken, moet gecounterd worden. Uit de VN-cijfers blijkt dat de exporten wel degelijk de ontwikkelingslanden bereiken. Bovendien heeft Rusland restricties ingesteld op zijn meststoffen.

1.5. Energie

De belangrijkste inzet van deze Raad was om een politiek signaal te geven en de Commissie op te dragen voorstellen uit te werken om de energieprijzen af te remmen, de toeleveringszekerheid in acht te nemen en een verhoogd gebruik van fossiele brandstoffen te vermijden. De Europese Green Deal blijft immers belangrijk.

Het energietopic heeft een korte, maar rijke en intense voorgeschiedenis. In maart 2022 werd op de top van regeringsleiders en staatshoofden beslist om de afhankelijkheid van Russische olie, steenkool en Russisch gas uit te faseren. In mei 2022 werd REPowerEU gelanceerd met wat er moest gebeuren en hoe, namelijk door energiebesparing en door diversificatie van energiebronnen en leveranciers en door het versneld inzetten op hernieuwbare energie. In juli werd de Gasopslagverordening wettelijk verankerd, wat ervoor gezorgd heeft dat de gasvoorraden op een goed peil staan voor de volgende winter. In september werd de verordening met noodmaatregelen tegen de hoge elektriciteitsprijzen goedgekeurd met daarin besparingen in het elektriciteitsverbruik tijdens piekuren en het afkomen van winsten

van elektriciteitsproducenten die inframarginale technologie gebruiken. Het gaat om nucleaire energie waar momenteel enorme winsten mee worden geboekt. Er was ook een beslissing over de solidariteitsbijdrage uit de fossielebrandstoffensector met als doel de hoge elektriciteitsprijzen een halt toe te roepen. In haar brief van oktober formuleerde Commissievoorzitter Ursula von der Leyen voorstellen om de prijs te drukken, de vraag te drukken en om gezamenlijke aankopen mogelijk te maken. Er waren ook voorstellen voor een marktcorrectiemechanisme dat erin bestond de elektriciteitsprijs los te koppelen van de gasprijs via verschillende pistes. De Europese Raad heeft die verschillende mogelijkheden bewust opengelaten. Half november komt er een Raad van Ministers van Energie waar men een akkoord probeert te vinden over de maatregelen. Of het nu een dynamische prijskorridor of nog een andere oplossing wordt, er komt een eendrachtige oplossing voor de winter.

Het signaal dat de Europese Raad wil interveniëren in de markt, vindt Matthias De Moor positief. Er volgde meteen een daling van de gasprijs.

De vraag rijst wanneer de dynamische prijskorridor – met de nodige 'ifs and buts' op vraag van Duitsland, Nederland en Denemarken – wordt aangenomen. Zal de situatie op dat moment nog nijpend genoeg zijn om dat instrument in te zetten?

Een ander voorstel is het mogelijk versnellen van vergunningsprocedures voor projecten van hernieuwbare energie, evenals de 'temporary accelerator' om meer in die projecten te investeren en alternatieven voor fossiele brandstoffen te onderzoeken. Italië heeft gevraagd om de mogelijkheid open te laten om EU-fondsen te gebruiken om de economische impact van de hoge energieprijzen te verzachten voor de burger en het bedrijfsleven.

1.6. China

Tijdens de Europese Raad is een strategische discussie gevoerd over China. China is een partner, maar ook concurrent en systemische rivaal. Die laatste twee aspecten wegen meer en meer door in het handelen en dialogeren met China. Het optreden van China op het wereldtoneel roept vragen op over mogelijke gevaren. De spreker verwijst naar hun positie tegenover Taiwan enzovoort.

Belangrijk is het inzicht om de overdreven afhankelijkheden van China af te bouwen, met name van de grondstoffen en de 'rare earth materials'. Voor 130 materialen is de EU voor meer dan 90 procent afhankelijk van China. Die situatie moet veranderen. De EU wil niet zo ver gaan als in de relatie tot Rusland, waarvan de EU zich volledig wil loskoppelen. China moet een gesprekspartner blijven en de EU moet ermee blijven samenwerken op het gebied van klimaat en gezondheid. Maar de EU moet een assertieve opstelling tegenover China aannemen, vindt de Europese Raad.

1.7. Kritische infrastructuur

Naar aanleiding van de opgeblazen Nord Streampijpleidingen heeft de Europese Raad een conclusie aangenomen om de kritische infrastructuur te beschermen.

De EU wil gezamenlijk preventief optreden via onder meer de organisatie van stress-tests op de domeinen energie, transport, digitaal en ruimte. Daarnaast komen er risicoanalyses om voorbereid te zijn om mogelijke gevaren en risico's.

Mochten de aanvallen op de kritische infrastructuur zich voordoen, dan moet er een antwoord op komen en moeten er internationale partnerschappen gezocht worden met de NAVO om de risico's te beperken.

1.8. Vooruitblik op de voorbereidingen van het Belgische voorzitterschap van de Europese Raad

België zit de Raad van de Europese Unie voor in de eerste helft van 2024, van januari tot en met juni. Voor België is Spanje aan de beurt, na België Hongarije.

De rol van dat voorzitterschap is om consensus te creëren en compromissen te vinden. Het is een speciale periode: in mei 2024 vinden de Europese verkiezingen, de federale verkiezingen en de Vlaamse verkiezingen plaats. Dossiers die dan nog op de plank liggen, moeten afgehandeld worden. België is dus afhankelijk van wat de voorgaande voorzitters afwerken. Daarnaast kan België zelf zijn invulling geven. De Vlaamse poot in dat Belgische voorzitterschap kan een en ander in de schijnwerpers zetten. Er is afgesproken welke Vlaamse ministers de rol van woordvoerder zullen opnemen in de verschillende raden: minister-president Jan Jambon neemt Cultuur voor zijn rekening, minister Benjamin Dalle doet Media en Jeugd, minister Hilde Crevits doet Visserij en minister Jo Brouns voert het woord voor Industrie.

Die woordvoerderschappen zijn niet alleen belangrijk om de Belgische positie in een raad te vertolken en een consensus te proberen vinden, maar ook om aan te tonen dat er in Vlaanderen behoefte is aan belangenbehartiging bij de EU. Het is belangrijk voor de internationale reputatie van Vlaanderen, dat actief wil inzetten op Europees beleid, om tijdens het voorzitterschap actief en zichtbaar aanwezig te zijn en om het Europese debat in de Vlaamse samenleving zo veel mogelijk te dynamiseren.

Los van de voorzitterschappen is er nog een Belgische stoel waarin Vlaanderen een rol opneemt voor onderwijs, transport, interne markt, gezondheid, sport en landbouw. Vlaanderen krijgt daardoor ook kansen om zichtbaar te zijn, ook via andere evenementen die de Vlaamse component extra in het daglicht stellen.

De ambtelijke voorbereidingen voor dat voorzitterschap lopen al langer dan een jaar. Het gaat om de inhoudelijke voorbereiding van die programma's: wat wil Vlaanderen in de kijker plaatsen? Wat wil men op Europees niveau doen bewegen? Welke klemtonen wil men leggen? Welk personeel moet daarvoor klaargestoomd worden? Welke culturele omkadering is er nodig? De voorbereiding heeft al verschillende mijlpalen bereikt. Het projectplan wordt op 28 oktober normaal gezien door de Vlaamse Regering goedgekeurd. De Vlaamse Regering zou 25 miljoen euro besteden. Dat is een groot bedrag, maar nodig. Federaal wordt er zo'n 100 miljoen euro uitgetrokken.

Dat voorzitterschap gaat verder dan prestige. Het is belangrijk om impact te hebben op het Europese beleid en het voorzitterschap is daar een unieke gelegenheid voor.

2. Vragen van de commissieleden

2.1. Tussenkomen van Maarten De Veuster

Maarten De Veuster is verrast door de mededeling dat de sfeer op de Europese top opperbst en goed was. In de media daarentegen had hij iets gelezen over een breuk tussen Duitsland en Frankrijk. Kan de diplomatiek vertegenwoordiger wat meer duidelijkheid geven?

2.2. Tussenkomen van Bart Tommelein

Bart Tommelein gaat eerst in op de agressie van Rusland. Op 6 oktober 2022 werd het achtste sanctiepakket tegen Rusland aangenomen. Ook op de top van 20 en

21 oktober werd nogmaals gesproken over de Europese steun aan Oekraïne. Het is uiteraard belangrijk dat de Unie Oekraïne blijft ondersteunen.

Het lijkt of de EU van sanctiepakket naar sanctiepakket holt. Het is ook moeilijk in te schatten in hoeverre de sanctiepakketten Rusland daadwerkelijk treffen. Om de zoveel weken lijkt een nieuw pakket noodzakelijk. Als Rusland escalerende stappen zet, is een stevig antwoord zeker noodzakelijk. Maar het geeft ook de indruk dat er binnen Europa behoefte is aan een langetermijnstrategie voor Rusland en dat die er vandaag nog onvoldoende is. Wat is de mening van de diplomatiek vertegenwoordiger?

Vervolgens gaat het lid in op de kritische infrastructuur. De Europese Raad roept de lidstaten op om dringende en doeltreffende maatregelen te nemen om de veerkracht van de Europese kritieke infrastructuur te vergroten. Na sabotage zijn er lekken vastgesteld in Nord Stream 1 en 2. De Duitse inlichtingendiensten gaan ervan uit dat de gaspijpleidingen onherstelbaar zijn beschadigd. Onderzoek moet nu uitmaken wie achter de sabotage zit.

Ook in België is er kritische infrastructuur, denk maar aan de Ing-terminal in Zeebrugge. De Europese Commissie Unie heeft recent de EU-lidstaten opgeroepen om stresstesten uit te voeren op hun kritische infrastructuur. Elke lidstaat moet van de Europese Unie nagaan of zijn vitale infrastructuur, waaronder de energievoorziening, voldoende bestand is tegen sabotage of aanslagen. De Commissie zou deze stresstesten kunnen coördineren.

Op welke manier zal de Commissie ondersteuning bieden bij die oefening? Heeft men alle sectoren van de kritische stresstesten al geïdentificeerd? Zijn er al coördinerende werkzaamheden over de wijze waarop dit in Vlaanderen kan worden aangepakt?

Energie is het volgende punt dat de spreker aankaart. De energiecrisis is duidelijk. Voor de burger is het verwarrend dat een dalende gasprijs geen invloed heeft op de factuur. Energie wordt als oorlogswapen ingezet. De burgers, ondernemingen, onze industrie enzovoort hebben behoefte aan een gecoördineerd en daadkrachtig Europees optreden. Er zijn al maatregelen overeengekomen, maar het Tsjechische voorzitterschap van de Raad gaf eerder zelf aan dat ze niet volstaan. Op de Europese Raad van de voorbije week zijn er concrete voorstellen genomen en dat is zeker niets te vroeg. Niettemin is er behoefte aan nog meer duidelijkheid. Hoe snel ziet Matthias De Moor die maatregelen in de praktijk worden omgezet en hoe kan men duidelijke informatie geven aan burgers en bedrijven?

Als men vooruitkijkt naar de winter van 2023-2024, dan laat het zich aankondigen dat men binnen Europa niet al te sterk meer moet rekenen op Russisch gas om de reserves aan te vullen. De gastoevoer uit Rusland is ondertussen van 40 naar 9 procent teruggevallen. Voor Vlaanderen was dat Russische aandeel sowieso beperkt. Diversifiëring in de aanvoerlijnen zal dus meer dan noodzakelijk zijn. In welke mate werkt Europa aan een aangepast beleid? Het lid stelt vast dat er nu veel gas uit Noorwegen komt.

Een laatste punt waarop hij wil ingaan, is de Europese Politieke Gemeenschap.

Op 7 oktober 2022 was er een informele top in Praag ter voorbereiding van de Europese Raad. Die werd voorafgegaan door de allereerste bijeenkomst van de Europese Politieke Gemeenschap, een creatie van de Franse president Emmanuel Macron. Twee onderwerpen domineerden de besprekingen van de leiders: vrede en veiligheid, met name de oorlog van Rusland in Oekraïne en de energiecrisis. Wat werd er concreet over de energiecrisis besproken tussen de landen van de EPG? Werden er concrete voorstellen voor samenwerking op tafel gelegd?

De Commissie belooft in haar Staat van de Unie een pakket 'Verdediging van de democratie' voor te stellen, met als doel om alle buitenlandse invloed en financiering in onze instellingen aan het licht te brengen. Ursula von der Leyen zei: "Van geen enkele autocratie zullen wij accepteren dat zij met haar Trojaanse paard onze democratieën van binnenuit aanvalt." Zij heeft volledig gelijk, maar dat betekent dat de EU toch ook een paar vragen moet stellen bij recente beslissingen.

Servië maakt deel uit van de Europese Politieke Gemeenschap en zit dus mee aan tafel wanneer de agressie van Rusland wordt besproken. Maar Servië heeft onlangs nog een akkoord gesloten met Rusland om een gecoördineerd buitenlands beleid te voeren. In hoeverre is het een risico om ook Servië aan boord te hebben?

Hoe kijkt Matthias De Moor naar de besprekingen over het Europese lidmaatschap van Servië, als Belgrado ondertussen blijvend zoete broodjes wil bakken met Moskou? Wat was de houding van Servië tijdens de EPG-vergadering? Heeft de EU gereageerd op het recent gesloten akkoord tussen Belgrado en Moskou?

2.3. Tussenkomen van Karin Brouwers

Karin Brouwers wil weten waarom men zo lang geaarzeld heeft om in de energiekwestie vooruitgang te maken. Ze weet dat lidstaten als Duitsland en Nederland andere visies hadden. Volgens haar hadden groepsaankopen de prijzen de afgelopen maanden misschien wel kunnen drukken of de enorme expansie ervan voorkomen. Er waren torenhoge voorschotfacturen voor burgers en bedrijven. Ze vindt het een gemiste kans. Ze begrijpt niet waarom men de gezamenlijke verplichte aankopen zou beperken tot 15 procent van het totaal. Waar komt dat cijfer vandaan? Is dat voldoende gezien de ingewikkelde situatie?

Bart Tommelein haalde aan dat de Raad stappen heeft gezet om ervoor te zorgen dat de voorraden worden aangevuld voor de volgende winter. Ze vraagt zich af hoe minder rijke landen binnen de EU in staat zullen worden gesteld om gas te blijven inkopen en hun burgers en bedrijven te blijven beschermen. Er zijn immers verschillen tussen de lidstaten onderling.

Om komende winter stroomuitval te voorkomen, moet het piekverbruik dalen met 5 procent. Maar in het kader van de Green Deal wordt meer en meer ingezet op de elektrificatie van auto's. Heeft Europa zich over die problematiek gebogen, wetende dat men vooral elektrische wagens aan het net koppelt op het moment dat er een piekbelasting is? Karin Brouwers is absoluut voorstander van de elektrificatie, maar het lijkt haar niet zo eenvoudig als het er op het eerste gezicht uitziet.

Volgens de Commissie zou Oekraïne in 2023 zo'n 18 miljard euro Europese steun nodig hebben. Waar haalt men die middelen vandaan? De VS zullen Oekraïne met een nog veel groter budget ondersteunen. Die situatie is geopolitiek moeilijk gezien de enorme impact van de VS op de manier hoe men omgaat met de oorlog in Oekraïne. Hoe kan de EU, als belangrijkste buur van Oekraïne, voldoende impact blijven hebben? In welke mate heeft de Raad zich gebogen over een stabielere financiering? Is men bereid om te werken via giften in plaats van via leningen?

Welke voortgang is er geboekt bij de afbouw van de strategische afhankelijkheid van China? Welke rol speelt Vlaanderen daarin? In de toelichting van VLEVA eerder deze middag (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr.1490/1) werd duidelijk dat de afhankelijkheden een aandachtspunt zijn. Wordt er gemonitord of Europa minder afhankelijk wordt van China?

Er is consensus over de veroordeling van Iran als gevolg van de levering van de drones aan Rusland. Hoe komt het dat er geen nieuwe sancties voor Iran gekomen

zijn? Was er geen consensus over de sancties of worden de bestaande sancties voldoende geacht?

2.4. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe heeft een vraag over de energiesolidariteitsmaatregelen bij verstoringen. Kan de diplomatiek vertegenwoordiger wat toelichting geven? Gaat het om black-outs die zich zouden kunnen voordoen?

De beelden van het congres van de Communistische Partij van China roepen vragen op. Het is goed dat de Europese Raad zich heeft beziggehouden met de strategische discussie over China, dat niet alleen partner en concurrent is maar ook een rivaal. Klopt het dat er een EU-Aziëtop wordt voorbereid? Zijn er al afspraken over het standpunt dat de Europese Unie daar zou innemen?

Op dit ogenblik is er een bijeenkomst van de ministers van Energie. Op 31 oktober is er een bijeenkomst van de ministers van Handel. Wat mag men daarvan verwachten? Komen er handelsverdragen ter sprake?

Vlaanderen zal een belangrijk deel van het Europese voorzitterschap invullen. Kan de diplomatiek vertegenwoordiger al iets meer vertellen over de 25 miljoen euro die Vlaanderen daarvoor uitgetrokken heeft?

3. Antwoorden van Matthias De Moor

3.1. Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU

Matthias De Moor kondigt aan dat er op vrijdag 28 oktober meer informatie is over de besteding van de 25 miljoen euro bestemd voor het voorzitterschap van de Raad van de EU. In het projectplan dat de Vlaamse Regering dan goedkeurt, heeft elk beleidsdomein prioriteiten vooropgesteld: inhoudelijke prioriteiten, wetgevende initiatieven op Europees niveau die gevolgd moeten worden, evenementen die georganiseerd worden enzovoort. Bij een volgend verslagmoment kan hij daar uitgebreider op ingaan.

3.2. Breuklijnen

Hij bevestigt aan Maarten De Veuster dat er bepaalde breuklijnen waren op de Europese top. De formulering breuk is scherp. Het is duidelijk dat er meningsverschillen bestaan; Duitsland, Nederland en Denemarken tegenover België en Frankrijk als het gaat om welke interventies in de energiemarkt wenselijk zijn. Het gaat ook over het aangekondigde akkoord tussen Frankrijk, Spanje en Portugal over een connectie waarbij Duitsland uit de boot valt. Niet alles is pais en vree. Maar sinds de inval in Oekraïne is de eendracht belangrijk. Ook al is de gezamenlijke regeringszitting van Frankrijk en Duitsland uitgesteld, Emmanuel Macron en Olaf Scholz blijven elkaar spreken. Volgens de echo's – want de diplomatiek vertegenwoordiger maakt vooralsnog geen deel uit van de delegatie van de Europese Raad – en ook uit de conclusies blijkt dat er eendracht is gevonden over een heel pakket van maatregelen die in aanloop naar de Europese Raad niet zo evident leken. Hij denkt aan de energieparagraaf waarin de dynamische prijskorridor expliciet wordt vermeld.

3.3. Langetermijnstrategie ten aanzien van Rusland

Wat de langetermijnstrategie ten aanzien van Rusland betreft, zegt de diplomatiek vertegenwoordiger dat de sancties inderdaad een kortetermijngegeven zijn, zoals Bart Tommelein opmerkt, maar dat de impact van die sancties op lange termijn pas zal beginnen door te werken. Denk maar aan het gebrek aan toegang tot

nieuwe technologieën of tot de technologische materialen waardoor Rusland genoodzaakt wordt om naar Iran te gaan. Economisch zal Rusland meer en meer onder de sancties lijden.

De houding van de EU tegenover Rusland gaat ook verder dan alleen sancties. De langetermijnstrategie bestaat erin zich los te maken van Rusland op het gebied van ruwe materialen en grondstoffen, verwerkte materialen als staal en ijzer, en van energie (gas, olie en steenkool).

Wat niet aan de orde is, zijn de exitstrategie en de-escalatie. Rusland wordt opgeroepen de vijandigheden te stoppen en de gewelddadigheden te staken. Dat is de basis om sancties te kunnen terugdraaien. De gesprekken blijven plaatsvinden op diplomatiek niveau.

3.4. Kritische infrastructuur

Over de kritische infrastructuur kan hij weinig zeggen omdat de tekst van de Commissie nog besproken moet worden door de lidstaten. Tijdens de Europese Raad is wel afgesproken om daarover samen te werken. De stresstests in de domeinen energie, transport, het digitale domein, de ruimtevaart en de ruimte in het algemeen zullen gecoördineerd worden. Over de praktische uitwerking ervan, ook in Vlaanderen, geeft hij bij het volgende verslagmoment meer toelichting. In Vlaanderen is er meer kritische infrastructuur dan alleen de Ing-terminal. Ook de 5G-netwerken maken daar deel van uit.

3.5. Energie

Matthias De Moor bevestigt dat Rusland energie als wapen inzet. De Europese reactie daarop en de impact ervan op de burgers en de Europese bedrijven heeft hij al toegelicht.

Voor de bedrijven verwijst hij naar het tijdelijke kader waardoor lidstaten in crisistijden de bedrijven kunnen steunen. De concrete stappen worden niet door de Europese Raad gezet, die voornamelijk de politieke lijnen uittekent van de EU, maar door de vakministers. Half november vindt de buitengewone Raad Energie plaats waar verdere maatregelen zoals de dynamische prijskorridor besproken zullen worden.

Er wordt ook werk gemaakt van een verdere diversifiëring door samen te werken met Noorwegen, de VS en andere leveranciers. Nederland en Duitsland hebben nu sterk gepleit voor gezamenlijke aankoop van gas maar bij het aanvullen van de gasvoorraden en hun eigen voorraden hebben ze soloslim gespeeld waardoor ze mee verantwoordelijk waren voor de sterk stijgende prijzen. Dat is dubbel natuurlijk.

3.6. Europese Politieke Gemeenschap

De Europese Politieke Gemeenschap is samengekomen met 44 landen. Niet alleen Servië, maar ook Turkije zorgde voor gefronste wenkbrauwen. Die samenkomst was van belang om een signaal te sturen naar Rusland en Wit-Rusland over de mate waarin ze geïsoleerd zijn, maar de aanwezigheid van Turkije dat een week later met Rusland samenzat om bepaalde zaken te bespreken en Servië, heeft die boodschap tenietgedaan. De gesprekken die daar plaatsvonden heeft de diplomatiek vertegenwoordiger niet kunnen volgen. De samenkomst heeft de nodige dynamiek teweeggebracht, in tegenstelling tot wat eerder gevreesd werd. Er is beslist om nog minstens drie keer samen te komen. De volgende gastlanden voor de EPG hebben zich al aangemeld: Moldavië, Spanje en het VK.

Dat de EPG een Trojaans paard is, is dubbel. De landen buitensluiten, is ze uit een zekere coalitie houden. Internationaal staat de EU soms alleen. De VS wegen sterk op het narratief hoe zich te gedragen tegen Rusland en Oekraïne. Anderzijds zijn er in verschillende landen heel veel vragen bij de rol van de EU in de voedselcrisis en is het een constant gevecht voor Europese landen om aan te tonen dat men aan de goede kant van de geschiedenis staat en slachtoffer is van de Russische agressie. De EPG is een belangrijk instrument in de zin dat de EU een boodschap kan uitdragen van 'wij allemaal samen tegen de autoritaire regimes'.

De EPG is aan de uitbreiding van de EU gelinkt omdat de kandidaat-lidstaten er deel van uitmaken. Ondertussen wordt er nagedacht over een mogelijke versnelling in het uitbreidingsproces en over mogelijke concrete tussenstappen voor kandidaat-lidstaten zodat de burgers in die landen de meerwaarde van het Europese project zien.

3.7. Energiemaatregelen

Waarom is er zo lang geaarzeld over energiemaatregelen? Volgens de diplomatiek vertegenwoordiger is er toch op verschillende vlakken snel gehandeld. Denk maar REPowerEU. De aarzeling is het gevolg van de consensus of een gekwalificeerde meerderheid die binnen de EU gevonden moet worden. Iedereen moet over de streep en bij de gezamenlijke aankoop van gas of marktinterventies waren heel wat meningsverschillen die niet op een week uitgeklaard zijn of die pas overwonnen kunnen worden in heel urgente situaties. De Europese Commissie is een goede partner voor de Europese Raad geweest en heeft ervoor gezorgd dat de plannen klaarlagen. Naar Europese normen heeft het niet zo lang geduurd.

Waarom maar 15 procent voor de gezamenlijke verplichte aankopen? Dat is opnieuw het gevolg van het proces van consensus en van compromis. Sommige landen waren tegenstander van het verplichte karakter van de gezamenlijke aankoop en wilden dat het vrijwillig was.

Over de gasvoorraden voor volgend jaar is er inderdaad enige ongerustheid. Men kan en wil niet meer op het Russische gas rekenen. Daarom wordt voor de komende winter ingezet op blijvende efficiëntie en energiebesparing. Men wil de bestaande gasvoorraden niet opsouperen door een verkeerd prijssignaal.

In het kader van de energiediplomatie worden gesprekken aangeknoopt met mogelijke partners buiten Noorwegen, om de energie-import blijvend mogelijk te maken.

De vraag over de elektrische auto's is zeer specifiek. De diplomatiek vertegenwoordiger koppelt daarover later terug.¹

3.8. Financiële steun aan Oekraïne

De Europese Raad was het eens over het algemene bedrag van steun aan Oekraïne maar of het leningen of giften worden, wordt later in een ander gremium bepaald. Het politieke signaal telt.

¹ Elektrische wagens worden inderdaad veelal opgeladen tijdens piekuren. Toch hoeft de energie- en elektriciteitsbesparingsmaatregel de elektrificatie van wagens niet per definitie in de weg te staan. Het staat namelijk niet in steen gebeiteld dat die wagens net tijdens de piekuren moeten worden opgeladen. In dat verband wordt vanuit de Europese Commissie voornamelijk gewezen naar de technologische oplossing van digitale meters. Die zouden toelaten de wagens op te laden tijdens momenten waarop energie minder kost (interessant voor de gebruiker) en in daluren.

3.9. Single Market Emergency Instrument (SMEI)

Over de strategische onafhankelijkheid van China wordt veel nagedacht. De EU en de Commissie nemen initiatieven zoals het SMEI: een voorstel om de eengemaakte markt van de EU te monitoren en na te gaan voor welke grondstoffen en producten er mogelijk problemen zijn. Er wordt ook nagedacht binnen de EU over hoever de marktinterventie van de EU kan gaan. Het kan niet de bedoeling zijn dat de EU oplegt wat bedrijven moeten produceren als er zich ergens tekorten voordoen.

Over de vraag over de energiesolidariteitsmaatregelen zal de diplomatiek vertegenwoordiger van Vlaanderen later terugkoppelen.²

3.10. China

China wordt meer en meer als een bedreiging gezien. Tegelijk wordt er blijvend ingezet op het gesprek en op het partnerschap op economisch vlak. Het gaat niet om een volledige loskoppeling van China, maar om een afbouw van te grote afhankelijkheden.

De voorbereiding van de Aziëtop zal ook die boodschap belichten.

3.11. Handelsverdragen

De diplomatiek vertegenwoordiger is niet op de hoogte van wat er op de Raad van Ministers van Handel over handelsverdragen staat. Tijdens het Zweedse voorzitterschap dat eraan komt, zullen de handelsverdragen wellicht een belangrijke plaats krijgen. Er wordt vaak gekeken naar de problemen in België met de ratificatie van handelsverdragen door de zuiderburen.

De handelsverdragen blijven op de agenda staan, zeker in het kader van nieuwe partnerschappen waarin ze een belangrijk instrument zijn. Er is een grote wil om daarin beweging te krijgen, in de handelsverdragen met Nieuw-Zeeland en Australië.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Bart TOMMELEIN,
verslaggever

² Op het moment van de publicatie van dit verslag kan daar nog niet veel over gemeld worden. De solidariteit zou er in elk geval mee op gericht zijn net de gevreesde black-outs te vermijden. Vlaanderen en België staan op dat gebied in ieder geval sterk als land van aankomst voor vele energieleveringen, zoals de lng-terminal in Zeebrugge waar er op een bepaald moment letterlijk files stonden om gas te leveren. Het is dus waarschijnlijk dat Vlaanderen eerder actief solidariteit zal tonen dan er zelf afhankelijk van te zijn.

Gebruikte afkortingen

EPG	Europese Politieke Gemeenschap
Ing	liquid natural gas
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
SMEI	Single Market Emergency Instrument
VK	Verenigd Koninkrijk
VLEVA	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
VN	Verenigde Naties